

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«КРИВОРІЗЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

Відділення транспортних технологій

Циклова комісія менеджменту, логістики та транспортної інфраструктури

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Голова циклової комісії
к.е.н. Надія Смирнова

« ____ » _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЮ

«БАКАЛАВР»

Тема: «СОЦІАЛЬНИЙ ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

Розробив

Вячеслав ПОЛЯНСЬКИЙ

Керівник

к.е.н. Любов КРАВЧЕНКО

Консультанти з розділів:

Охорона праці

Тетяна СЕРГЄЄВА

Нормоконтролер

к.е.н. Надія СМІРНОВА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«КРИВОРІЗЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

Відділення транспортних технологій

Циклова комісія менеджменту, логістики та транспортної інфраструктури

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітньо-професійна програма «Менеджмент транспорту та логістики»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова циклової комісії
к.е.н. Надя СМІРНОВА

«___» _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу

ПОЛЯНСЬКОГО Вячеслава Андрійовича

- 1. Тема роботи:** «Соціальний фактор конкурентоспроможності підприємства»
Затверджена наказом начальника коледжу від «___» _____ 2024 р. № ___/ст.
- 2. Термін виконання роботи:** з «25» березня 2024 р. до «14» червня 2024 р.
- 3. Вихідні данні до роботи:** планова, фінансова та статистична звітність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»
- 4. Зміст роботи:**
 1. Теоретичні аспекти забезпечення конкурентоспроможності підприємства
 2. Оцінка конкурентоспроможності підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»
 3. Організаційно-методичні заходи щодо покращення конкурентоспроможності підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»
 4. Охорона праці
- 5. Перелік графічного матеріалу:** електронна версія доповіді та презентація.

6. Консультанти з окремих розділів

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Охорона праці	Тетяна СЕРГЄЄВА		

7. Дата видачі завдання «25» березня 2024 р.

Керівник роботи _____
(підпис)

к.е.н. Любов КРАВЧЕНКО

Завдання прийняв до виконання _____
(підпис)

Вячеслав ПОЛЯНСЬКИЙ

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Найменування етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Виконання 1 розділу кваліфікаційної роботи	20.04.2024	
2.	Виконання 2 розділу кваліфікаційної роботи	13.05.2024	
3.	Виконання 3 розділу кваліфікаційної роботи	24.05.2024	
4.	Виконання 4 розділу кваліфікаційної роботи з охорони праці	31.05.2024	
5.	Оформлення кваліфікаційної роботи, нормоконтроль	07.06.2024	
6.	Подання на циклову комісію кваліфікаційної роботи. Усунення недоліків.	12.06.2024	
7.	Підготовка матеріалів до презентації	14.06.2024	

Здобувач освіти _____
(підпис)

Вячеслав ПОЛЯНСЬКИЙ

Керівник роботи _____
(підпис)

к.е.н. Любов КРАВЧЕНКО

РЕФЕРАТ

Бакалаврська кваліфікаційна робота: 66 с., 6 табл., 2 рис., 1 дод., 10 джерела.

СОЦІАЛЬНИЙ ФАКТОР, КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ, МЕТОДИ, КОНКУРЕНТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ, ТЕХНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ, ОПТИМІЗАЦІЯ.

Об'єкт дослідження – соціальний фактор конкурентоспроможності ПАТ «АрселорМітал».

Мета роботи – опрацювання умов для стабільного та ефективного розвитку підприємства на основі застосування сучасних методик планової роботи, поліпшення її організації, програмно-технічного забезпечення, та посилення контрольної функції.

Завдання роботи:

- розглянути сутність і фактори забезпечення конкурентоспроможності підприємства;
- розглянути методи оцінювання конкурентоспроможності підприємства;
- розглянути соціальний капітал як фактор конкурентоспроможності підприємства;
- надати оцінку організаційно-економічній характеристиці ПАТ «АрселорМітал Кривий Ріг»;
- проаналізувати конкурентне середовище ПАТ «АрселорМітал Кривий Ріг»;
- провести оцінку впливу соціального фактору на конкурентоспроможність ПАТ «АрселорМітал Кривий Ріг»;
- визначити напрями підвищення конкурентоспроможності ПАТ «АрселорМітал Кривий Ріг»;
- розглянути економічне обґрунтування впливу соціального фактору на конкурентоспроможність ПАТ «АрселорМітал Кривий Ріг»;
- описати систему охорони праці ПАТ «АрселорМітал Кривий Ріг»;

Методи дослідження: теоретичною і методичною основою дослідження стала система загальнонаукових і спеціальних методів, що включають діалектичний метод наукового пізнання, сучасної економічної теорії, теорії менеджменту, теорії організації та загальної теорії систем, еволюційної теорії фірми, теорії інформації і комунікації, що забезпечило системний підхід до досліджуваної проблематики.

Положення, що виносяться на захист: перевірка ефективності покращення конкурентоспроможності підприємства на основі дослідження соціального фактору.

Рекомендації щодо використання роботи: основні наукові положення дипломної роботи доведено до рівня методичних розробок, що дозволяє використати їх у практиці формування систем управління підприємствах України.

Висновки та пропозиції щодо розвитку об'єкта дослідження й доцільність продовження досліджень: здійснено оцінку ефективності соціального фактору конкурентоспроможності спрямованого на покращення діяльності ПАТ «АрселорМітал Кривий Ріг»; даний підхід може використовуватися для оцінки аналогічних процесів на схожих підприємствах.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1 Сутність і фактори забезпечення конкурентоспроможності підприємства	8
1.2 Методи оцінювання конкурентоспроможності через соціальний фактор підприємства	15
1.3 Соціальний капітал як фактор конкурентоспроможності підприємства	19
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	23
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	23
2.2 Аналіз конкурентного середовища підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	28
2.3 Оцінка впливу соціального фактору на конкурентоспроможність підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	31
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАХОДИ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	36
3.1 Визначення напрямів підвищення конкурентоспроможності підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	36
3.2 Економічне обґрунтування впливу соціального фактору на конкурентоспроможність підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	41
3.3 Шляхи покращення конкурентоспроможності підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	48
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ	51
4.1 Технічні рішення безпечної експлуатації підприємства	51
4.2 Техніка гігієни праці і виробничої санітарії підприємства	56
4.3 Пожежна безпека на підприємстві	58
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах глобалізації та стрімкого розвитку технологій, успіх підприємств все більше залежить не тільки від їхньої продуктивності та фінансової стійкості, але й від їхньої здатності враховувати соціальні аспекти діяльності. Це включає взаємодію з працівниками, вплив на громади, екологічну відповідальність та етичні стандарти. Саме тому тема соціального фактора конкурентоспроможності підприємства є надзвичайно актуальною

Сучасні споживачі все більше звертають увагу на те, як компанії ставляться до своїх працівників, як вони впливають на навколишнє середовище та як вони взаємодіють з місцевими громадами. Компанії, що активно впроваджують програми КСВ, отримують більше довіри та підтримки від суспільства.

Підприємства, які враховують соціальні фактори, часто виявляються економічно вигіднішими в довгостроковій перспективі. Це пояснюється зниженням відтоку кадрів, підвищенням продуктивності праці, зменшенням витрат на рекрутинг та навчання нових працівників.

Соціальний фактор позитивно впливає на внутрішній клімат у компанії. Це включає поліпшення мотивації та задоволеності працівників, зменшення конфліктів, підвищення рівня взаємодії та співпраці. Такі зміни сприяють загальному підвищенню ефективності та продуктивності підприємства.

Незважаючи на очевидні переваги, інтеграція соціальних факторів у стратегію конкурентоспроможності підприємства стикається з численними викликами. Це включає необхідність додаткових інвестицій, зміну корпоративної культури та опір з боку традиційно орієнтованих на прибуток управлінців.

Проте, перспективи розвитку в цьому напрямі є дуже обнадійливими. Інноваційні підходи, такі як сталий розвиток, еко-ефективність та соціальне підприємництво, відкривають нові можливості для бізнесу.

Таким чином, соціальний фактор є важливим елементом

конкурентоспроможності сучасних підприємств. Врахування соціальних аспектів діяльності дозволяє не тільки підвищити ефективність та продуктивність, але й забезпечити довгострокову стійкість та успіх на ринку. Враховуючи сучасні тенденції та вимоги, підприємства, які активно інтегрують соціальні фактори у свою стратегію, мають значні переваги у конкурентній боротьбі.

Методологічною основою кваліфікаційного дослідження є теоретичні моделі і концепції, що пояснюють сутність конкурентоспроможності підприємств, основні положення вітчизняних та зарубіжних вчених щодо соціального фактору конкурентоспроможності. У процесі написання кваліфікаційної роботи досліджується поставлене завдання за допомогою загальнонаукових методів.

Теоретичне узагальнення – з'ясування поняття соціального фактору конкурентоспроможності підприємства в сучасних соціально-економічних умовах; системний і статистичний аналіз – дослідження, групування, визначення впливу соціального фактору на підприємство.

Практичне значення отриманих результатів полягає у створенні основи для вирішення проблем соціального фактору конкурентоспроможності та впровадження цих заходів керівництвом підприємства.

Робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновку, списку джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність і фактори забезпечення конкурентоспроможності підприємства

Головною характеристикою підприємства у контексті конкурентної боротьби є його здатність до конкурентоспроможності. Ця характеристика визначає життєздатність підприємства та його результати у виробничо-збутовій діяльності в умовах ринкової конкуренції.

Конкуренція змушує підприємства будь-якої форми власності постійно відстежувати зміни в попиті та пропозиції, вартості матеріальних ресурсів, зменшувати виробничі витрати, удосконалювати якість своєї продукції та послуг, що пропонуються на ринку, з метою підвищення своєї конкурентоспроможності.

Конкурентоспроможність підприємства є одним із ключових показників його успішності на ринку. Це здатність підприємства конкурувати на ринку, забезпечуючи стабільний попит на свою продукцію або послуги та досягаючи високих економічних показників у порівнянні з конкурентами. Конкурентоспроможність відображає ефективність управління підприємством, його адаптивність до змін у ринковому середовищі та здатність створювати і підтримувати конкурентні переваги.

Конкурентоспроможність – це здатність компанії, продукту, послуги або країни ефективно конкурувати на ринку. Вона характеризується можливістю привертати споживачів, досягати високих показників продажів і зберігати свою частку ринку в умовах конкурентного середовища.

Здатність підприємства вести суперництво на внутрішньому та світових ринках отримала втілення в категорії «конкурентоспроможність». Розглянемо висловлювання різних авторів про термін «конкурентоспроможність»:

Таблиця 1.1 – Сукупність поглядів на сутність поняття «Конкурентоспроможність»

Автор	Трактування терміну «Конкурентоспроможність»
Г. Азоєв	Конкурентоспроможність підприємства полягає у вмінні ефективно управляти власними та позиковими ресурсами в умовах конкурентного ринку. Вона виявляється у досягненні підприємством конкурентних переваг у всіх аспектах управління.
П.С. Зав'ялов	Конкурентоспроможність фірми виявляється у її здатності до ефективної економічної діяльності та успішної реалізації на ринку в умовах конкурентної боротьби. Цей успіх забезпечується за допомогою комплексу різноманітних ресурсів та інструментів, у тому числі маркетингових.
С.Ф. Покропивний	Конкурентоспроможність можна розуміти як здатність ефективно проводити господарську діяльність та досягати прибуткових результатів в умовах конкурентного ринку. Іншими словами, конкурентоспроможність виявляється у здатності підприємства забезпечити такий обсяг виробництва, який можна успішно реалізувати на конкурентному ринку.

Примітка: систематизовано автором

Конкурентоспроможність підприємства можна оцінити за різними критеріями: частка ринку, рівень задоволення споживачів, прибутковість, інноваційний потенціал, ефективність використання ресурсів та ін. Важливим аспектом є також здатність підприємства швидко реагувати на зміни в зовнішньому середовищі, що включає як економічні, так і технологічні, політичні та соціальні чинники.

Зараз спостерігається посилення конкуренції на ринку, що пов'язано з появою великої кількості товарів-аналогів, які споживач обирає не тільки за ціною, але й за рівнем задоволення потреб. Для забезпечення високої конкурентоспроможності підприємству потрібно зосередитися не лише на потребах клієнтів, але й дослідити всі чинники, що можуть мати безпосередній або непрямий вплив на діяльність організації, а також визначити їхню відносну важливість.

Забезпечення конкурентоспроможності підприємства базується на декількох теоретичних концепціях. За М. Портером, конкурентні переваги підприємства можуть бути досягнуті за рахунок:

– лідерства за витратами: підприємство досягає низьких витрат виробництва та може запропонувати продукцію за нижчими цінами;

– диференціації: підприємство пропонує унікальні товари або послуги, що мають вищу цінність для споживачів;

– фокусування: підприємство концентрується на вузькому сегменті ринку, задовольняючи специфічні потреби певної групи споживачів;

Фактори, які визначають конкурентоспроможність підприємства, їх перелік і зміст залишаються об'єктом досліджень багатьох науковців. Деякі з них розподіляють фактори конкурентоспроможності підприємства на різні категорії: внутрішні та зовнішні; макроекономічні та мікроекономічні; виробництво, персонал, маркетинг, організація, інші; чинники ефективного використання ресурсів підприємства, інформаційно-когнітивні чинники управління підприємством, фактори конкурентоспроможності продукції, фактори взаємодії ринкового середовища і підприємства.

Деякі автори не виділяють класифікаційні ознаки та визначають окремий вплив факторів на забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

До чинників конкурентоспроможності можна віднести: фінансовий стан підприємства; стан бази і рівень витрат на власні НДДКР; наявність передових технологій; забезпеченість кваліфікованими спеціалістами; можливість цінового і продуктових маневрів; наявність розгалуженої збутової мережі; наявність технічного обслуговування; можливість отримання кредитів; ефективність реклами і засобів стимулювання збуту; обізнаність і висока платоспроможність споживачів .

Професор Гарвардської школи М. Портер запропонував класифікувати чинники конкурентоспроможності за такими ознаками:

Таблиця 1.2 – Класифікація факторів конкурентоспроможності

Класифікаційна ознака	Вид факторів
Характер	<p>Основні – поєднання природних ресурсів, кліматичних умов, географічного розташування країни, некваліфікованої та частково кваліфікованої робочої сили, дебетового капіталу.</p> <p>Розвинені – високо кваліфіковані спеціалісти, високотехнологічні виробництва, сучасна інфраструктура для обміну інформацією.</p>

Продовження табл. 1.2

За відношенням до підприємства	Зовнішні – сукупність суб'єктів і факторів, які знаходяться поза межами підприємства і якимось чином впливають на його діяльність. Внутрішні – безпосередньо впливають на функціонування підприємства.
Ступінь спеціалізації	Загальні – впливають на всі аспекти конкурентного середовища. Спеціалізовані – впливають на декілька окремих аспектів.
Час впливу	Короткострокові – фактори мають негайний вплив. Середньострокові – вплив проявляється з часом. Довгострокові – мають тривалий вплив.
За механізмом виникнення	Природні Штучно створені

Примітка: систематизовано автором

Для конкурентоспроможності підприємства велике значення мають розвинені чинники. Для їхнього подальшого розвитку потрібні значні, часто довготривалі інвестиції в людські ресурси та капітал.

Також необхідно залучати високо кваліфіковані кадри та передові технології для створення розвинених чинників. Розвинені чинники часто базуються на основних чинниках, які самі по собі не є надійним джерелом конкурентоспроможності підприємства, але повинні бути достатньо якісними, щоб на їхній основі можна було створити розвинені чинники.

Відповідно до ресурсної теорії, конкурентоспроможність залежить від наявності та ефективного використання ресурсів підприємства, таких як фінансові, матеріальні, людські та інформаційні ресурси. Підприємство, яке володіє унікальними, цінними та важко копіюваними ресурсами, має більше шансів досягти стійких конкурентних переваг.

Також згідно теорії інновацій - інновації відіграють ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності. Підприємства, які здатні впроваджувати нові технології, розробляти нові продукти та послуги, а також удосконалювати процеси, мають більше можливостей для підтримання високого рівня конкурентоспроможності.

Конкурентоспроможність підприємства визначається численними факторами, серед яких можна виділити:

1. Зовнішні фактори:

- економічне середовище: вплив макроекономічних показників (інфляція, валютні курси, рівень безробіття);
- політичне та правове середовище: стабільність політичної системи, регуляторна політика, податкове законодавство;
- технологічне середовище: рівень розвитку технологій, доступ до інновацій;
- соціальне середовище: демографічні тенденції, зміни в споживчих вподобаннях, соціальні норми та цінності.

2. Внутрішні фактори:

- стратегічне управління: чітке визначення місії, бачення та цілей підприємства, стратегічне планування;
- інноваційний потенціал: здатність до впровадження нових технологій та розробок;
- рівень кваліфікації персоналу: компетентність, мотивація та професійний розвиток працівників;
- фінансові ресурси: доступ до фінансування, ефективне управління фінансами;
- маркетингова стратегія: позиціонування на ринку, управління брендом, цінова політика;
- операційна ефективність: оптимізація виробничих процесів, управління ланцюгами поставок.

Забезпечення конкурентоспроможності підприємства є багатограним процесом, що вимагає комплексного підходу та врахування як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Ефективне управління цими факторами дозволяє підприємству не лише вижити, але й процвітати в умовах жорсткої ринкової конкуренції.

У сучасних умовах підприємства стикаються з новими викликами та тенденціями, що впливають на їх конкурентоспроможність.

Серед таких тенденцій можна виділити:

– глобалізація: підприємства повинні конкурувати не лише на локальних, але й на міжнародних ринках, що вимагає від них підвищення стандартів якості та ефективності;

– цифровізація: впровадження цифрових технологій у всі сфери діяльності підприємства є критично важливим для підвищення конкурентоспроможності;

– зміни в споживчих вподобаннях: підприємства повинні постійно адаптувати свою продукцію та послуги до змінних потреб та очікувань споживачів;

– екологічна відповідальність: підвищення уваги до екологічних аспектів діяльності підприємства стає важливим фактором конкурентоспроможності.

Згідно з думкою Снігира Л.П., основними причинами нестабільного положення підприємств на ринку можна вважати наступне:

- недостатнє вивчення цілей та намірів найближчих конкурентів;
- слабка реакція на потреби споживачів;
- помилки у визначенні пріоритетів розвитку;
- жорстка конкуренція в галузі;
- односторонність у реалізації товарної політики підприємства;
- обмеженість можливостей в ціновій конкурентній боротьбі;
- фінансова нестабільність підприємств;
- відсутність системи довгострокового планування;
- використання застарілих систем і методів управління підприємством;
- застосування застарілої техніки і технології;
- використання неефективних методів організації збуту та просування товару.

У думці Добрянської Н.А., конкурентні переваги виступають як основні динамічні сили для підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства. З кожним наступним роком, ті складові переваг, які раніше забезпечували лідерство підприємства серед конкурентів, можуть втратити свою ефективність через появу нових факторів та чинників, що впливають на конкурентоспроможність

господарства.

Конкурентоспроможність підприємства оцінюється його здатністю активно та ефективно конкурувати в якості продукції, ціновій політиці, маркетингових стратегіях, рівні професіоналізму персоналу тощо на фоні інших суб'єктів у господарюючій діяльності.

Щоб зберегти лідерські позиції, підприємство повинне правильно управляти своєю конкурентоспроможністю та обирати оптимальні стратегії для успішного функціонування.

Конкурентоспроможність є поняттям ринкової динаміки, яке піддається змінам. Навіть за незмінних якісних характеристик товару, його конкурентоспроможність може коливатися в значних межах в залежності від ситуації на ринку, дій конкурентів, змін у цінах, рекламних заходів та інших чинників.

Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства необхідно мати високу виробничу ефективність, що досягається завдяки використанню сучасного обладнання, технологій та кваліфікованого персоналу. Також важливо мати можливість успішно конкурувати та утримувати стійкі позиції на ринку протягом тривалого періоду, що досягається за допомогою ефективного застосування принципів маркетингового управління.

Таким чином, можна зробити наступні висновки:

Конкурентоспроможність підприємства є відносним поняттям і може варіюватись в залежності від його результатів у порівнянні з різними конкурентами.

Рівень конкурентоспроможності підприємства підвищується, якщо його результати на міжнародних (глобальних) ринках є кращими.

Конкурентоспроможність підприємства є результатом ефективної господарської діяльності під умовами конкурентного ринку.

Конкурентоспроможність підприємства вважається комплексною порівняльною характеристикою, що відображає сукупність переваг над конкурентами та гармонійний розвиток підприємства.

Маркетингова складова є невід'ємною частиною конкурентоспроможності підприємства на ринку, включаючи задоволеність споживачів, позитивний імідж та наявність сильної торговельної марки.

Основою конкурентоспроможності підприємства лежить конкурентоспроможність його продукції або послуг, проте ці поняття, хоч і пов'язані, але не ідентичні.

1.2 Методи оцінювання конкурентоспроможності через соціальний фактор підприємства

Сучасний економічний стан України вимагає вирішення численних ключових проблем. Успішне включення країни до міжнародної економічної системи вимагає негайного вирішення ряду економічних завдань та протирічч. Серед різноманітних проблем, що стоять перед українським господарством у контексті всеосяжної міжнародної інтеграції, особливою є необхідність підвищення конкурентоспроможності українських підприємств на всіх світових ринках.

Сучасні умови глобального ринку накладають на підприємства не лише вимогу до високої якості продукції та ефективного виробництва, а й до управління соціальними аспектами своєї діяльності. Оцінювання конкурентоспроможності підприємства через призму соціального фактору стає актуальною проблемою, оскільки воно враховує важливі аспекти співвідношення з персоналом, створення корпоративної культури, та сприяє підвищенню ефективності управління.

Оцінка конкурентоспроможності через соціальний фактор вимагає аналізу різних аспектів, пов'язаних із співвідношенням компанії та її оточенням. Ось кілька методів оцінки конкурентоспроможності через соціальний фактор:

1. Аналіз задоволеності клієнтів і співробітників: один зі способів вимірювання соціального впливу полягає в оцінці задоволеності клієнтів і співробітників, це може включати опитування, відгуки, вимірювання відтоку співробітників, рівень залученості та інші показники.

2. Спільнотні програми: організації можуть створювати та участь у різних соціальних програмах, що сприяють розвитку спільноти; оцінка успішності таких програм може служити показником соціальної відповідальності та впливу на конкурентоспроможність.

3. Аналіз репутації та бренду: репутація компанії в громадськості може впливати на її конкурентоспроможність; методи аналізу включають в себе моніторинг медіа, соціальних мереж, опитування громадської думки та інші.

4. Співробітництво з громадськістю та зацікавленими сторонами: взаємодія з громадськістю та зацікавленими сторонами може сприяти покращенню співвідношень зі спільнотою, що позитивно впливає на конкурентоспроможність.

5. Внутрішні програми та культура організації: оцінка культури організації, її цінностей, етики та ставлення до співробітників може дати уявлення про те, наскільки соціально відповідальною є компанія.

Ці методи можна комбінувати та адаптувати залежно від конкретних потреб та особливостей організації.

Аналіз сучасного стану досліджень у галузі оцінювання конкурентоспроможності підприємств через соціальний фактор відображає актуальні тенденції та досягнення у цій області. Насамперед, слід відзначити, що соціальний фактор стає все більш важливим у контексті оцінювання конкурентоспроможності підприємств, оскільки суспільство все більше акцентує на етиці, корпоративній відповідальності та стосунках з персоналом.

Останні дослідження в цій галузі показують, що підприємства, які успішно впроваджують соціальні ініціативи та мають позитивний вплив на своє оточення, зазвичай мають більшу конкурентоспроможність. Це може бути виражено у зниженні відтоку кадрів, підвищенні мотивації працівників, поліпшенні репутації та відносин з клієнтами, а також у стабільності ринкової позиції.

Однак, існують певні виклики та проблеми у цій області досліджень. Зокрема, багато методик оцінювання конкурентоспроможності через соціальний фактор є

суб'єктивними та складними у вимірюванні. Брак універсальних стандартів та методологій ускладнює порівняння результатів між різними дослідженнями.

Недавні дослідження також зосереджуються на розвитку нових підходів до оцінювання конкурентоспроможності через соціальний фактор, таких як використання ключових показників ефективності, розробка індексів соціальної відповідальності підприємства та впровадження інноваційних моделей оцінки.

Вивчення та систематизація існуючих методів оцінювання конкурентоспроможності підприємств з урахуванням соціального аспекту є важливим етапом у дослідженні даної проблеми. Різні методи можуть бути застосовані залежно від конкретних обставин та характеристик підприємства. Нижче наведено систематизований огляд основних методів, що використовуються у цій галузі:

- індекси соціальної відповідальності (Соціальні індекси): це числові показники, які відображають рівень соціальної відповідальності підприємства; такі індекси можуть включати різні параметри, такі як ставлення до працівників, екологічна стійкість, участь у громадських програмах тощо;

- метод балансування показників (Balanced Scorecard): цей метод дозволяє враховувати соціальні аспекти поряд з фінансовими, процесними та іншими аспектами діяльності підприємства; він базується на визначенні ключових показників ефективності в кожній з областей діяльності підприємства та їх систематизації у балансовану систему;

- метод сертифікації та стандартизації (наприклад, ISO 26000): стандарти та сертифікації з соціальної відповідальності дозволяють підприємствам виявляти та демонструвати свою здатність до виконання соціальних стандартів та вимог;

- метод аналізу зацікавлених сторін (Stakeholder Analysis): цей метод полягає в ідентифікації та аналізі різних зацікавлених сторін, таких як працівники, клієнти, інвестори, громадські організації тощо, та врахуванні їхніх потреб та очікувань у стратегічному плануванні та управлінні підприємством.

– метод інтегрованої звітності (Integrated Reporting): цей метод передбачає створення звіту, що поєднує фінансову та нефінансову інформацію, включаючи соціальні аспекти діяльності підприємства, такі як відносини з працівниками, вплив на середовище, взаємодію з громадськістю тощо.

Ці методи відображають різноманітність підходів до оцінювання соціального впливу підприємств.

Проведення порівняльного аналізу методів оцінювання конкурентоспроможності підприємств через соціальний фактор є важливим етапом для визначення їх ефективності та застосовності в конкретних умовах. Нижче наведено основні критерії, за якими можна проводити порівняльний аналіз методів:

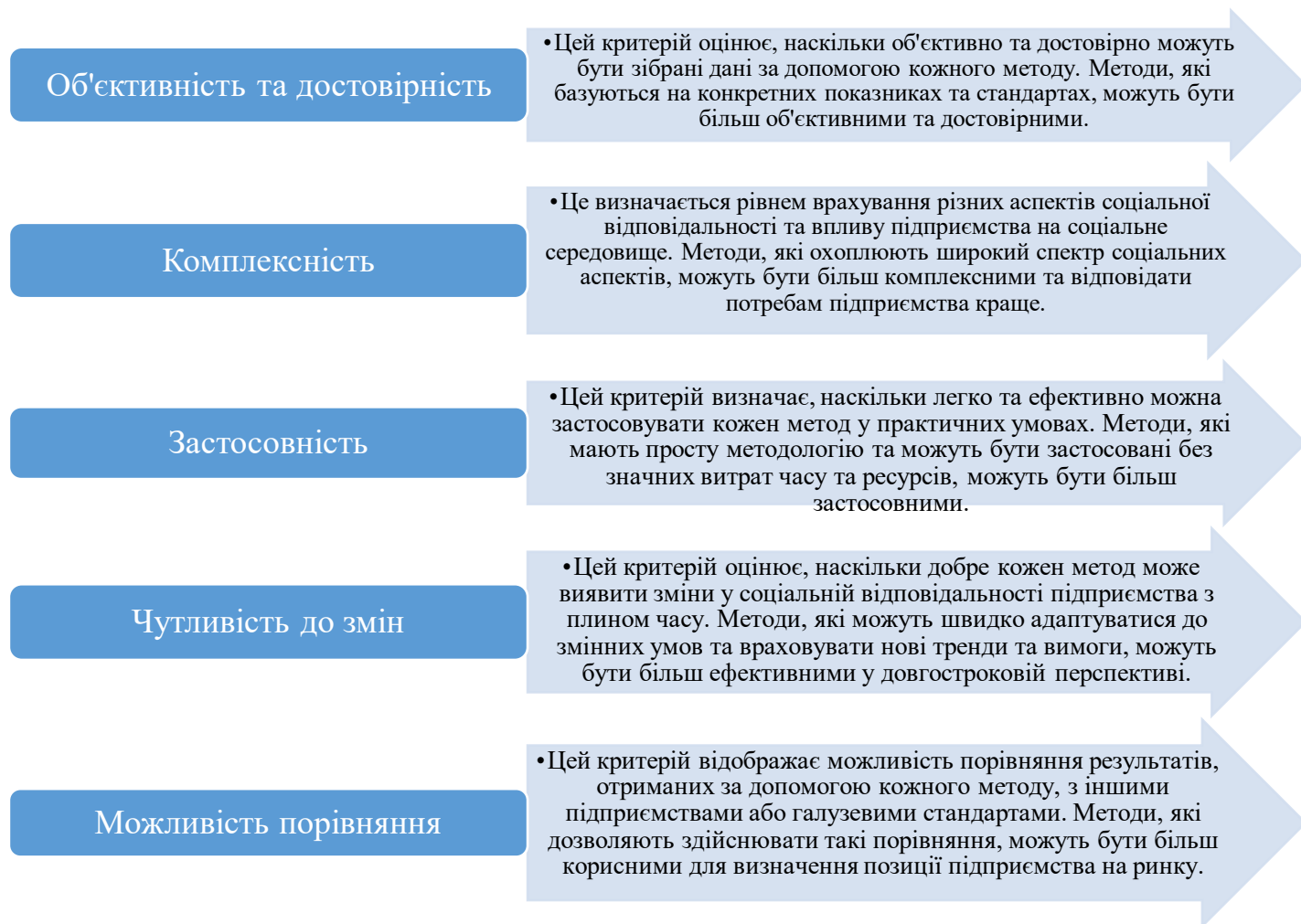

Рис. 1.1 – Основні критерії для порівняльного аналізу методів оцінювання конкурентоспроможності підприємств через соціальний фактор

Примітка: систематизовано автором

Порівняльний аналіз цих критеріїв дозволить визначити найбільш ефективні та відповідні методи оцінювання конкурентоспроможності підприємств через соціальний фактор.

1.3 Соціальний капітал як фактор конкурентоспроможності підприємства

Соціальний капітал - це сукупність ресурсів, доступних через соціальні мережі, взаємодії та відносини. Він включає такі компоненти, як довіра, взаємодопомога, спільні цінності та норми поведінки. На рівні підприємства соціальний капітал може бути внутрішнім (між працівниками) та зовнішнім (відносини з постачальниками, клієнтами, партнерами).

Соціальний капітал сприяє ефективності організаційної діяльності шляхом покращення комунікації, зниження транзакційних витрат та сприяння колективному прийняттю рішень. Високий рівень довіри та співпраці всередині організації дозволяє швидше та ефективніше вирішувати проблеми, впроваджувати інновації та адаптуватися до змін.

У сучасних умовах розвитку економіки важливість нематеріальних активів, таких як соціальний капітал, зростає. Соціальний капітал підприємства представляє собою сукупність соціальних зв'язків, довіри, норм та цінностей, які сприяють ефективній взаємодії всередині організації та з її зовнішнім середовищем. Цей капітал відіграє ключову роль у підвищенні конкурентоспроможності підприємства, сприяючи поліпшенню продуктивності, інновацій та стійкості на ринку.

Соціальний капітал є складним та багатогранним поняттям, яке охоплює різні аспекти соціальної взаємодії, мережі відносин, довіри та співпраці між членами організації та між організацією та її зовнішнім середовищем. У сучасній економічній науці соціальний капітал розглядається як важливий ресурс, що сприяє ефективності, інноваціям та конкурентоспроможності підприємства.

Соціальний капітал визначається як сукупність ресурсів, які виникають внаслідок мереж соціальних відносин та взаємодій між людьми та організаціями. Ці

ресурси включають довіру, взаємну допомогу, норми та цінності, які сприяють співпраці та координації дій.

Відмінною рисою сучасного світового економічного розвитку є формування постіндустріального суспільства в розвинених країнах, яке базується на інноваційному виробництві. Це докорінно змінює як роль і місце людини в економіці, так і саму структуру економіки. Постіндустріальний світ характеризується рядом нових обставин. Одним із найважливіших чинників економічного прогресу стає формування та накопичення соціального капіталу, що проявляється, зокрема, через інтелектуальні, творчі та комунікативні здібності.

Дослідження соціального капіталу до недавнього часу здебільшого здійснювалися на макрорівні, шляхом оцінювання рівня довіри членів суспільства один до одного та до інституцій влади. На основі цих даних робилися висновки про рівень розвитку соціального капіталу в суспільстві загалом.

Попри різноманітність підходів до аналізу концепції соціального капіталу, на сьогодні майже всі дослідники погоджуються, що соціальний капітал і його складові відіграють важливу роль у підприємстві.

Основні компоненти соціального капіталу:

1. Довіра: це ключовий елемент соціального капіталу, який сприяє зниженню транзакційних витрат та підвищенню ефективності взаємодії; довіра між працівниками, а також між підприємством та його партнерами, клієнтами та суспільством загалом є основою стабільних та продуктивних відносин.

2. Мережі: соціальні мережі включають відносини між окремими особами, групами та організаціями; вони забезпечують обмін інформацією, знаннями та ресурсами, що сприяє інноваціям та розвитку.

3. Норми та цінності: спільні норми та цінності, які поділяються членами організації, сприяють координації дій та підвищенню ефективності колективної діяльності; вони також відіграють важливу роль у формуванні корпоративної культури.

Соціальний капітал підприємства відображає стан і динаміку соціальної взаємодії в організації та реалізується через внутрішні комунікації, організаційну культуру, системи навчання персоналу, зв'язки з громадськістю та інтегровані маркетингові комунікації. Визначення сутності соціального капіталу є ключовим для виявлення сфер його використання як невичерпного ресурсу організації.

Найбільш змістовним є визначення, що соціальний капітал виступає як "нематеріальний актив, що створюється організацією через систему соціальних відносин на внутрішньоорганізаційному, міжорганізаційному та організаційно-інституційному рівнях, та має синергічний вплив на результати її діяльності завдяки здатності мобілізувати ресурси або знижувати витрати".

Соціальний капітал має значний вплив на конкурентоспроможність підприємства через низку механізмів:

1. Підвищення ефективності управління: наявність високого рівня довіри та співпраці між працівниками сприяє зниженню витрат на моніторинг та контроль, покращує комунікацію та прийняття рішень, що, в свою чергу, підвищує ефективність управління.

2. Інноваційність та креативність: соціальні мережі сприяють обміну знаннями та ідеями, що стимулює інноваційні процеси та креативність; підприємства, які активно використовують соціальний капітал для підтримки інновацій, мають вищі шанси на успіх у конкурентному середовищі.

3. Залучення та утримання талантів: позитивна корпоративна культура, заснована на довірі та взаємоповазі, сприяє залученню висококваліфікованих працівників та зниженню рівня плинності кадрів; це дозволяє підприємствам зберігати та розвивати свій кадровий потенціал.

4. Покращення відносин із зовнішніми стейкхолдерами: високий рівень соціального капіталу сприяє формуванню позитивних відносин з клієнтами, постачальниками, партнерами та місцевими громадами; це підвищує репутацію підприємства, сприяє його сталому розвитку та відкриває нові можливості для

співпраці.

Соціальний капітал є важливим фактором конкурентоспроможності підприємства, який сприяє підвищенню ефективності управління, стимулює інновації, допомагає залучати та утримувати таланти, а також покращує відносини з зовнішніми стейкхолдерами.

Впровадження стратегії розвитку соціального капіталу та ініціатив корпоративної соціальної відповідальності дозволяє підприємству не лише підвищити свою конкурентоспроможність, але й сприяти сталому розвитку та соціальному благополуччю.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є ключовим гравцем у виробництві сталі в Україні та грає важливу роль у міжнародній металургійній індустрії.

ArcelorMittal – найбільша металургійна компанія світу, на кінець 2021 року контролювала 4% світового ринку сталі. Зареєстрована у Люксембурзі, має представництва в 60 країнах світу.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» займає провідні позиції на основних світових ринках збуту металу, включаючи такі галузі як автомобілебудування, будівництво, виробництво побутової техніки та упаковки. Також компанія володіє великими запасами сировини та ефективною системою збуту.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» було засновано у 1934 році як металургійний завод. У 2005 році підприємство було придбане компанією ArcelorMittal і інтегроване у глобальну мережу виробництва сталі. З того часу «АрселорМіттал Кривий Ріг» зазнало значних змін, спрямованих на модернізацію виробничих потужностей та покращення екологічних стандартів.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» має розгалужену організаційну структуру, яка включає декілька виробничих цехів, допоміжних підрозділів та адміністративних служб. Основними виробничими підрозділами є:

- домений цех;
- сталеплавильний цех
- прокатний цех
- цех гарячого цинкування

Адміністративний апарат підприємства включає департаменти, відповідальні за

фінанси, маркетинг, управління персоналом, охорону праці та екологію.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є провідним виробником металопродукції в Україні, зокрема арматури, катанки, прокату та інших виробів зі сталі. Основні економічні показники підприємства включають:

- обсяг виробництва: щорічно підприємство виробляє понад 6 млн. тонн сталі;
- доходи: річний обсяг доходів перевищує 2 млрд. доларів США;
- експорт: підприємство експортує понад 70% своєї продукції до більш ніж 60 країн світу.

В даний час зросла роль техніко-економічного аналізу, оскільки основні показники характеризують ефективність заходів із впровадження нового обладнання, технології, організації виробництва, підприємства самостійно розраховують і планують.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» охоплює різні галузі діяльності. Конкуреноспроможність підприємства регулюється маркетинговою діяльністю.

Маркетингова діяльність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» зосереджується певних заходах, наприклад:

- вивчення ринкового попиту;
- розробка та вдосконалення послуг;
- підвищення якості продукції та заходи вдосконалення виробництва;
- вивчення конкурентів та залучення потенційних споживачів;
- формування попиту та добір кваліфікованих працівників на підприємство.

За статистичними даними, що надало підприємство буде проведено техніко-економічний аналіз діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за період 2020 - 2022 рр.

Проведемо аналіз динаміки показників балансу та звіту про фінансовий стан ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»:

Таблиця 2.1 – Динаміка техніко-економічних показників діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2020-2022 рр.

№ з/п	Назва показника	Роки			Абсолютне відхилення +/-		Відносне відхилення %	
		2019	2020	2021	2020 до 2019 р.	2021 до 2020 р.	2020 до 2019 р.	2021 до 2019 р.
1.	Вартість запасів + вартість вироб. запасів	14,090,587	11,052,698	10,864,134	(3,037,889)	(188,564)	78	98
2.	Чистий дохід тис. грн.	62,409,226	63,517,295	109,303,155	1,108,069	45,758,860	101	172
3.	Собівартість тис. грн.	63,503,128	58,618,308	74,561,304	(4,884,820)	15,942,996	92	127
4.	Валовий прибуток (збиток) тис. грн.	1,093,302	-	4,651,154	-	-	-	-
5.	Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток чи збиток) тис. грн.	2,750,338	2,073,425	2,066,296	(676,913)	(7129)	75	99
6.	Фінансовий результат до оподаткування (прибуток чи збиток) тис. грн.	2,703,282	849,372	847,674	(1853,910)	(1698)	31	99
7.	Витрати (дохід) з податку тис. грн.	438,050	107,080	-	(330,970)	-	25	-
8.	Чистий фінансовий результат (прибуток чи збиток) тис. грн.	2,265,232	742,292	740,902	(1522940)	(1390)	33	99

Джерело: фінансова звітність підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Виходячи з розрахунків, які наведені у табл. 1.1 можна зробити наступні висновки, що в період з 2019 р. по 2021 р. вартість запасів та вартість виробничих запасів з роками були не стабільні, з 2019 р. по 2020 р. вартість збільшувалася, тому недооцінки запасів не має, а в період з 2020 р. по 2021 р. навпаки вартість зменшилась. Зменшення вартості запасів з 2020 р. по 2021 р. свідчить про зменшення обсягів запасів або зниження їхньої цінності. Це є результатом оптимізації запасів, зниження вартості сировини або матеріалів, або змін в управлінні запасами.

Збільшення чистого доходу протягом періоду з 2019 року по 2021 рік є позитивним сигналом свідчить про успішність бізнесу, підприємство здатне використовувати свої економічні конкурентні переваги, та задовольняє потреби споживача на ринку послуг.

Розглянемо собівартість: в період з 2019 по 2020 собівартість зменшилась, це

вказує на те що, ціни на матеріали та сировину зменшилися, а протягом періоду з 2020 р. по 2021 р. збільшилась, тобто підприємство налагодило виробництво та знайшло більш вигідних постачальників сировини.

Валовий прибуток вказує на загальну ефективність виробничої діяльності підприємства та на операційні процеси, що дають змогу налагодити ефективну щоденну діяльність.

Розглянувши фінансовий результат, можна зробити висновок, що в період з 2019 р. по 2021 р. спостерігаємо зменшення показника це вказує на:

1. Зниження обсягів виробництва та продажів.
2. Зниження цін на продукцію.
3. Зростання витрат на виробництво.
4. Негативний вплив валютних коливань.
5. Економічні та політичні фактори.
6. Витрати на модернізацію та інновації.
7. Проблеми з управлінням та організаційною структурою.

Динаміка техніко-економічних показників ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», яка є більш-менш стабільною, свідчить про ефективне управління підприємством та високий рівень його стійкості через кілька ключових аспектів:

1. Фінансова стійкість: підприємство продемонструвало здатність зберігати стабільність фінансових показників, таких як чистий прибуток, оборотність активів, рентабельність продукції тощо; це свідчить про ефективне фінансове управління і здатність до адаптації до змінних умов ринку.

2. Операційна ефективність: збереження стабільних техніко-економічних показників, таких як використання виробничих потужностей, ефективність використання ресурсів (сировини, енергії), часу циклу виробництва, свідчить про ефективність операційного управління.

3. Якість продукції та інновації: стабільність у рівні якості продукції та здатність до впровадження інновацій виробничих процесів і технологій

підтверджують високий технічний рівень підприємства, це сприяє збереженню його конкурентоспроможності на ринку.

4. Управління ризиками: здатність до ефективного управління ризиками, пов'язаними зі змінами в зовнішньому середовищі, такими як коливання цін на сировину, валютні ризики, регуляторні зміни і т.д., є ще одним важливим показником стабільності і стійкості підприємства.

Така стабільність є результатом належного контролю над виробничими процесами, розподілом ресурсами, а також адаптивної стратегії до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Проте, важливо продовжувати моніторити ці показники і розглядати їх у контексті змін економічних, технологічних та ринкових умов, оскільки, навіть якщо динаміка є стабільною, можуть виникати нові виклики або можливості, які вимагатимуть відповідних адаптацій та стратегічних рішень.

Також важливо аналізувати техніко-економічні показники порівняно зі стандартами галузі або з конкурентами, щоб забезпечити конкурентоспроможність та постійне покращення діяльності підприємства.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» реалізує стратегію сталого розвитку, яка включає такі ключові напрямки:

- модернізація виробництва: інвестиції в сучасні технології та обладнання для підвищення продуктивності та зниження виробничих витрат;
- екологічна відповідальність: впровадження екологічних стандартів, зниження викидів шкідливих речовин та ефективне використання природних ресурсів;
- соціальна відповідальність: розвиток соціальних програм для працівників, підтримка місцевих громад та благодійність;
- інновації: стимулювання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт для впровадження нових продуктів та технологій.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» активно впроваджує інновації у виробництво та реалізує екологічні проекти. Наприклад, підприємство інвестує у технології, що

дозволяють знизити викиди парникових газів та підвищити енергоефективність. Крім того, компанія бере участь у міжнародних проектах з розвитку зеленої економіки.

Соціальна відповідальність є важливою складовою діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Підприємство реалізує програми підтримки працівників, спрямовані на підвищення їх кваліфікації, охорону здоров'я та безпеку на робочому місці. Також компанія активно бере участь у житті місцевої громади, підтримуючи соціальні, культурні та освітні проекти.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є провідним металургійним підприємством України, що відіграє важливу роль у розвитку національної економіки. Завдяки ефективній організаційній структурі, високим виробничим та фінансовим показникам, інноваційним підходам та відповідальній соціальній політиці, підприємство забезпечує свою конкурентоспроможність на міжнародному ринку. Впровадження стратегії сталого розвитку дозволяє компанії не лише зберігати лідерські позиції, але й сприяти загальному добробуту суспільства.

2.2 Аналіз конкурентного середовища підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Щоб розробити ефективну стратегію для своєї компанії, необхідно чітко усвідомлювати, хто ще працює в аналогічних напрямках, де відбувається перетин ідей, а також які є переваги та недоліки кожного гравця на ринку. Без знання своїх конкурентів важко зрозуміти, звідки можуть виникнути загрози і хто може перевершити вас у певній ніші. Аналіз конкурентів є ідеальною базою для створення плану розвитку вашої компанії. Ретельно дослідивши зовнішні чинники, маркетологи можуть врахувати особливості продукту або послуги та запропонувати такий спосіб просування бізнесу, який допоможе випередити конкурентів.

На функціонування підприємств значно впливає зовнішнє середовище, тому важливо здійснити його аналіз. Зазвичай для аналізу зовнішнього середовища

використовується модель п'яти конкурентних сил, створена М. Портером. Ця модель допомагає оцінити конкурентну позицію підприємства в галузі та розробити стратегічні напрями його розвитку.

Аналіз конкурентного середовища є важливою складовою стратегічного управління підприємством. Для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», як для найбільшого металургійного підприємства України, аналіз зовнішнього середовища дозволяє визначити можливості та загрози, які виникають у процесі діяльності, та розробити ефективні стратегії для забезпечення конкурентоспроможності на ринку. Проведемо аналіз зовнішнього середовища підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Зовнішнє середовище підприємства включає макро- та мікроекономічні фактори, які впливають на його діяльність. Макроекономічні фактори включають економічну ситуацію в країні та світі, політичні та правові умови, соціальні тенденції та технологічні зміни. Мікроекономічні фактори включають безпосереднє конкурентне середовище, тобто конкуренти, постачальники, покупці, нові учасники ринку та продукти-замінники.

Для аналізу конкурентного середовища ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» застосуємо модель п'яти конкурентних сил, яка розроблена Майклом Портером. Ця модель дозволяє оцінити вплив п'яти ключових сил на конкурентну позицію підприємства:

1. Загроза нових учасників ринку: бар'єри входу на ринок металургії є досить високими через значні капіталовкладення та технологічні вимоги, проте, нові учасники можуть з'явитися завдяки державній підтримці чи іноземним інвестиціям.

2. Сила постачальників: ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» залежить від постачальників сировини, зокрема залізної руди та коксу; концентрація постачальників та коливання цін на сировину можуть суттєво впливати на витрати підприємства.

3. Сила покупців: покупці металопродукції мають значний вплив на

підприємство через високий рівень конкуренції на ринку сталі; основними покупцями є будівельні компанії, автомобілебудівні підприємства та інші виробники.

4. Загроза продуктів-замінників: продукти-замінники для сталі включають алюміній, пластмаси та композитні матеріали; з розвитком технологій використання альтернативних матеріалів може зрости, що створює загрозу для традиційної металургії.

5. Конкурентна боротьба між існуючими учасниками ринку: конкуренція на ринку металургії є інтенсивною; основними конкурентами ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є як внутрішні виробники, так і міжнародні компанії, що експортують свою продукцію в Україну.

Основними постачальниками сировини для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є компанії, що видобувають залізну руду та виробляють кокс. Висока концентрація постачальників у цій галузі означає, що вони мають значний вплив на ціни. Однак, підприємство також має власні видобувні потужності, що зменшує залежність від зовнішніх постачальників.

Покупці металопродукції підприємства представлені різними галузями, зокрема будівництвом, машинобудуванням та енергетикою. Великий вибір постачальників на ринку сталі дає покупцям можливість вибору, що знижує цінову владу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Для збереження клієнтів підприємство постійно працює над покращенням якості продукції та сервісу.

Високі бар'єри для входу на ринок металургії обмежують кількість нових конкурентів. Однак, урядові програми підтримки індустрії та іноземні інвестиції можуть сприяти появі нових гравців. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» має перевагу завдяки довгостроковій присутності на ринку, налагодженим виробничим процесам та репутації.

Інновації в матеріалознавстві можуть збільшити використання альтернативних матеріалів, таких як алюміній та пластмаси. Для зменшення цього ризику ПАТ

«АрселорМіттал Кривий Ріг» інвестує в дослідження та розробки нових видів сталі з поліпшеними характеристиками.

Конкуренція на ринку сталі є інтенсивною. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» конкурує з великими міжнародними компаніями, такими як Nucor, Nippon Steel та POSCO, а також з українськими виробниками. Для підтримки конкурентних переваг підприємство активно працює над підвищенням ефективності виробництва, зниженням витрат та покращенням якості продукції.

Аналіз конкурентного середовища ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю п'яти сил Портера показує, що підприємство знаходиться в складному, але керованому конкурентному середовищі. Для збереження і посилення своїх позицій на ринку підприємству необхідно продовжувати інвестувати в технології, підвищувати ефективність виробництва, розвивати відносини з клієнтами та адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі.

2.3 Оцінка впливу соціального фактору на конкурентоспроможність підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Соціальний фактор є одним із ключових елементів, що впливають на конкурентоспроможність підприємства. Він включає різні аспекти взаємодії підприємства зі своїми працівниками, суспільством та іншими зацікавленими сторонами. Соціальний фактор визначає рівень соціального капіталу, який, у свою чергу, суттєво впливає на загальну ефективність та успішність діяльності підприємства.

Соціальний капітал підприємства охоплює сукупність ресурсів, що виникають в результаті соціальних взаємодій, довіри, взаємної підтримки та співпраці як всередині організації, так і за її межами. Він включає:

- внутрішні комунікації: ефективний обмін інформацією між працівниками, створення сприятливого клімату для колективної роботи.
- організаційна культура: загальноприйняті цінності, норми та поведінкові

стандарти, які підтримують позитивну робочу атмосферу.

- системи навчання персоналу: можливості для професійного розвитку, підвищення кваліфікації та кар'єрного зростання.

- зв'язки з громадськістю: взаємодія з місцевою громадою, участь у соціальних проєктах та ініціативах.

- маркетингові інтегровані комунікації: стратегії просування та підтримання позитивного іміджу підприємства на ринку.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є одним із найбільших металургійних підприємств України, що має значний вплив на економіку країни. Враховуючи сучасні тенденції розвитку бізнесу, важливо оцінити вплив соціального фактору на конкурентоспроможність підприємства. Соціальний капітал, який формується через взаємодію підприємства з працівниками, місцевою громадою та іншими зацікавленими сторонами, є важливим елементом, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності.

Соціальні фактори відіграють важливу роль у формуванні конкурентоспроможності підприємства, особливо такого великого як ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Вплив цих факторів можна розглянути з декількох ключових аспектів:

1. Умови праці та задоволеність персоналу.

Якість умов праці та задоволеність працівників безпосередньо впливають на продуктивність та ефективність роботи. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» вкладає значні ресурси у створення безпечних та комфортних умов праці, що знижує рівень травматизму та підвищує мотивацію працівників. Висока задоволеність персоналу сприяє зниженню плинності кадрів та залученню кваліфікованих спеціалістів.

2. Соціальні програми та корпоративна соціальна відповідальність (КСВ).

Підприємство активно займається соціальними проєктами, які спрямовані на підтримку місцевих громад, розвиток інфраструктури, охорону здоров'я та освіти. Наприклад, програми для підтримки молоді, екологічні проєкти, спонсорвання

місцевих соціальних ініціатив. Такі дії покращують імідж підприємства як соціально відповідального, що підвищує довіру з боку громадськості та державних органів, а також сприяє встановленню довготривалих партнерських відносин.

3. Залучення та утримання талантів.

Конкурентоспроможність підприємства багато в чому залежить від кваліфікації та компетенцій його співробітників. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» реалізує освітні та професійні програми для своїх працівників, що допомагає утримати талановитих спеціалістів та підвищити їхню кваліфікацію. Інвестиції у розвиток людського капіталу дозволяють підприємству впроваджувати інновації та підвищувати ефективність виробництва.

4. Відносини з профспілками.

Взаємодія з профспілками та врахування їхніх вимог також відіграє важливу роль. Конструктивний діалог з профспілками допомагає уникати конфліктів, страйків та інших форм протестів, які можуть негативно вплинути на виробничий процес та фінансові результати компанії.

5. Демографічні фактори.

Зміни в демографічній структурі населення регіону, де розташоване підприємство, можуть впливати на доступність робочої сили. Старіння населення, міграційні процеси та інші демографічні тенденції можуть створювати виклики для підприємства у забезпеченні необхідної кількості працівників.

Ефективні внутрішні комунікації є важливою складовою соціального капіталу. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» постійно вдосконалює системи внутрішнього обміну інформацією, що сприяє покращенню координації між різними підрозділами та підвищенню продуктивності праці. Регулярні зустрічі, звіти та корпоративні заходи дозволяють підтримувати високий рівень обізнаності працівників про стан справ на підприємстві та його стратегічні цілі.

Організаційна культура на підприємстві ґрунтується на спільних цінностях, таких як безпека праці, професіоналізм, відповідальність та інноваційність. ПАТ

«АрселорМіттал Кривий Ріг» активно підтримує ініціативи, спрямовані на підвищення кваліфікації працівників, розвиток їхніх професійних навичок та створення сприятливих умов для самореалізації.

Навчання та розвиток персоналу є пріоритетними напрямками діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Підприємство регулярно проводить тренінги, семінари та курси підвищення кваліфікації для своїх працівників. Це дозволяє забезпечити високу якість виконання робіт, підвищити ефективність праці та сприяє професійному зростанню співробітників.

Організаційна культура, орієнтована на постійний професійний розвиток, дозволяє працівникам ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» підвищувати свою кваліфікацію та адаптуватися до нових технологій. Це забезпечує підприємству конкурентну перевагу у вигляді висококваліфікованих кадрів.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» активно взаємодіє з місцевими громадами та підтримує соціальні проекти, спрямовані на покращення умов життя в регіоні. Це включає інвестиції в інфраструктуру, охорону здоров'я, освіту та культурні заходи. Така діяльність сприяє формуванню позитивного іміджу підприємства та підвищенню рівня довіри до нього з боку місцевих жителів.

Встановлення та підтримка корпоративних цінностей, таких як безпека праці, інноваційність та відповідальність, створює сприятливий клімат у колективі. Це сприяє підвищенню рівня довіри між працівниками та керівництвом, що позитивно відображається на виробничих показниках.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» інвестує у розвиток місцевих громад, підтримує соціальні проекти в галузі освіти, охорони здоров'я, інфраструктури та культури. Це сприяє покращенню соціально-економічних умов у регіоні та підвищує рівень довіри до підприємства.

Соціально відповідальна діяльність формує позитивний імідж підприємства серед населення та партнерів. Це дозволяє зміцнити конкурентні позиції, залучити нових клієнтів та партнерів, а також зменшити ризики, пов'язані з негативним

ставленням громадськості.

Підприємство використовує сучасні маркетингові стратегії для просування своїх продуктів та послуг на ринку. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» активно залучає різні комунікаційні канали для інформування споживачів про свої досягнення, новинки та соціальні ініціативи, що сприяє підвищенню його конкурентоспроможності.

Використання сучасних маркетингових стратегій дозволяє ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» ефективно просувати свої продукти та послуги на ринку. Інформування споживачів про соціальні ініціативи та досягнення підприємства підвищує його репутацію та конкурентоспроможність.

Соціальний фактор суттєво впливає на конкурентоспроможність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Він забезпечує ефективність внутрішніх комунікацій, підвищує рівень залученості працівників, сприяє професійному розвитку, формує позитивний імідж підприємства та створює додаткові можливості для маркетингового просування. Врахування соціальних аспектів у діяльності підприємства дозволяє йому утримувати лідерські позиції на ринку та забезпечувати стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАХОДИ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

3.1 Визначення напрямів підвищення конкурентоспроможності підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Проблема управління конкурентоспроможністю підприємства стає особливо важливою для сучасних підприємців, оскільки світова криза загострила складну ситуацію в конкурентній боротьбі підприємств. Без проведення своєчасної та адекватної оцінки рівня власного конкурентного потенціалу, а також виявлення і аналізу факторів, що безпосередньо впливають на конкурентні позиції підприємства, керівництво не зможе розробити та впровадити ефективну стратегію для підтримки та розвитку організації.

Для підвищення конкурентоспроможності підприємства важливо визначити, обґрунтувати та класифікувати фактори і резерви, що впливають на її рівень. Залежно від впливу підприємства, всі фактори можна поділити на зовнішні та внутрішні.

До зовнішніх факторів належать: умови інвестування в галузі, регіоні, країні; тенденції технічного розвитку; рівень конкуренції; забезпеченість ресурсами тощо.

Внутрішні фактори включають: впровадження нової техніки та прогресивних технологій, ефективні економічні стимули; підвищення кваліфікації працівників; формування системи конкурентних відносин у роботі персоналу тощо. Ці фактори можуть бути регульовані на рівні підприємства загалом, його структурних підрозділів, первинних колективів та робочих місць.

Підвищення конкурентоспроможності підприємства слід розглядати як довгостроковий і послідовний процес пошуку та реалізації управлінських рішень у всіх сферах його діяльності, який здійснюється планомірно відповідно до обраної

стратегії довгострокового розвитку.

До організаційних заходів, що підвищують рівень конкурентоспроможності підприємства, відносяться:

- забезпечення пріоритетності продукції;
- покращення якості виробу та його технічних характеристик для відповідності вимогам споживача та його конкретним запитам;.
- виявлення переваг товару порівняно з аналогами;
- виявлення недоліків товарів-конкурентів;
- аналіз заходів конкурентів щодо удосконалення аналогічних товарів;
- використання цінових факторів для підвищення конкурентоспроможності продукції;
- розробка нових пріоритетних сфер використання продукції;
- диференціація продукції, що забезпечує стійкі переваги для споживачів, які надають перевагу певним видам взаємозамінних товарів.

Здатність компанії конкурувати на певному товарному ринку безпосередньо залежить від впровадження інновацій, конкурентоспроможності продукту та ефективного використання економічних ресурсів, що забезпечує переваги в умовах конкуренції.

Для розрахунку конкурентоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за Матрицею Портера потрібно оцінити п'ять сил Портера, які визначають конкурентну динаміку в галузі. Кожна з цих сил може бути оцінена за шкалою від 1 (низька сила) до 5 (висока сила). Потім сума балів буде використана для оцінки загальної конкурентоспроможності компанії.

1. Загроза нових учасників ринку (Threat of New Entrants).

Фактори впливу:

- високі бар'єри входу: так;
- капітальні витрати: високі;
- економія від масштабу: значна.

Оцінка: 2 (Низька загроза через високі бар'єри входу і капітальні витрати).

2. Загроза заміників (Threat of Substitutes).

Фактори впливу:

- наявність альтернативних продуктів: так, але обмежена;
- ціна заміників: вища для багатьох застосувань;
- переваги заміників: обмежені.

Оцінка: 2 (Низька загроза через обмежену наявність і вищу ціну заміників).

3. Сила постачальників (Bargaining Power of Suppliers).

Фактори впливу:

- кількість постачальників: обмежена;
- унікальність продукту постачальника: висока;
- важливість обсягу закупівель для постачальника: висока.

Оцінка: 4 (Висока сила постачальників через обмежену кількість і унікальність продукції).

4. Сила покупців (Bargaining Power of Buyers).

Фактори впливу:

- кількість покупців: велика;
- обсяг закупівель на одного покупця: високий;
- еластичність попиту: висока.

Оцінка: 4 (Висока сила покупців через великий обсяг закупівель і високу еластичність попиту).

5. Інтенсивність конкуренції (Competitive Rivalry).

Фактори впливу:

- кількість конкурентів: велика;
- ріст ринку: помірний;
- диференціація продуктів: низька;
- бар'єри виходу з ринку: високі.

Оцінка: 4 (Висока інтенсивність конкуренції через велику кількість конкурентів).

і низьку диференціацію).

Таблиця 3.1 – Оцінка сили впливу факторів

Сила	Оцінка (1-5)
Загроза нових учасників	2
Загроза замінників	2
Сила постачальників	4
Сила покупців	4
Інтенсивність конкуренції	4

Примітка: систематизовано автором

Загальна оцінка конкурентного середовища для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є високою (16 з 25), що вказує на те, що компанія стикається з високим рівнем конкуренції і має сильний вплив постачальників та покупців.

Рекомендації для підвищення конкурентоспроможності:

1. Зниження витрат: оптимізація виробничих процесів для зниження витрат на одиницю продукції.

2. Диверсифікація ризиків постачання: встановлення довгострокових контрактів з кількома постачальниками та дослідження можливостей для вертикальної інтеграції.

3. Інновації та розвиток: інвестування в нові технології для підвищення якості продукції та зниження собівартості.

4. Підвищення лояльності клієнтів: розробка програм лояльності, надання додаткових послуг та підтримка високого рівня обслуговування.

5. Розширення ринків збуту: вихід на нові ринки, зокрема в регіони з високим попитом на сталеву продукцію.

Застосування цих стратегій допоможе ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» зміцнити свої позиції на ринку та підвищити конкурентоспроможність.

Визначення напрямів підвищення конкурентоспроможності підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

1. Впровадження інноваційних технологій:

- інвестиції в нові технології та модернізацію виробничих процесів;
- впровадження автоматизованих систем управління та контролю якості

продукції;

- розробка нових продуктів та покращення існуючих для задоволення зростаючих потреб ринку.

2. Підвищення якості продукції:

- впровадження стандартів якості на всіх етапах виробництва;
- постійний контроль якості сировини та готової продукції;
- сертифікація продукції відповідно до міжнародних стандартів.

3. Розширення ринків збуту:

- дослідження нових ринків та розробка стратегії виходу на них;
- пошук нових партнерів та клієнтів на міжнародних ринках;
- участь у міжнародних виставках та ярмарках для просування продукції.

4. Оптимізація витрат:

- зниження витрат на виробництво за рахунок енергоефективних технологій.
- оптимізація логістичних процесів та зменшення витрат на транспортування;
- зменшення витрат на сировину та матеріали шляхом укладання довгострокових контрактів з постачальниками.

5. Підвищення рівня обслуговування клієнтів:

- впровадження системи управління відносинами з клієнтами (CRM);
- налагодження швидкої та якісної доставки продукції;
- забезпечення клієнтів необхідною інформацією та підтримкою.

6. Розвиток людського капіталу:

- постійне навчання та підвищення кваліфікації працівників;
- мотивація працівників через систему бонусів та заохочень;
- поліпшення умов праці та забезпечення соціального захисту працівників.

7. Соціальна відповідальність та екологічна стійкість:

- впровадження програм з охорони довкілля та зменшення викидів шкідливих речовин;

- участь у соціальних проектах та підтримка місцевих громад;

- забезпечення прозорості та етичності бізнес-процесів.

8. Розвиток бренду:

- проведення маркетингових кампаній для підвищення впізнаваності бренду;
- розробка нової бренд-стратегії, що враховує сучасні тенденції та потреби ринку;
- підвищення лояльності клієнтів через створення позитивного іміджу компанії.

Реалізація цих напрямів дозволить ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» зміцнити свої конкурентні позиції на ринку, підвищити ефективність виробничих процесів та забезпечити довгостроковий розвиток компанії.

3.2 Економічне обґрунтування впливу соціального фактору на конкурентоспроможність підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

В сучасній економіці підприємства стикаються з постійними змінами і викликами, що вимагає від них високого рівня адаптивності та ефективності. Конкурентоспроможність підприємства визначає його здатність пристосовуватися до зовнішніх умов і отримувати переваги над конкурентами. Враховуючи нові загрози економічній безпеці, необхідність дослідження конкурентоспроможності підприємств стає ще більш актуальною, особливо в контексті динамічного бізнес-середовища, в якому вони працюють.

Конкурентоспроможність підприємства залежить від багатьох факторів, серед яких соціальні фактори займають важливе місце. Соціальний фактор включає в себе різноманітні аспекти, пов'язані з людським капіталом, корпоративною культурою, соціальною відповідальністю та відносинами з громадами.

Конкурентоспроможність підприємства визначається його здатністю утримувати та розширювати свої позиції на ринку, забезпечуючи високу якість товарів або послуг, а також ефективність виробничих процесів. Одним із ключових аспектів, що впливають на конкурентоспроможність, є соціальний фактор. Він охоплює різноманітні аспекти, включаючи людський капітал, корпоративну

культуру, соціальну відповідальність та взаємодію з громадськістю.

Розглянемо економічне обґрунтування впливу соціального фактору на конкурентоспроможність підприємства у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Економічне обґрунтування впливу соціального фактору на конкурентоспроможність підприємства

Соціальний фактор	Економічне обґрунтування	Приклад впливу на конкурентоспроможність
Людський капітал	Інвестиції в освіту та розвиток працівників підвищують продуктивність та інноваційність	Збільшення продуктивності, покращення якості продукції, впровадження нових технологій
Корпоративна культура	Позитивна корпоративна культура знижує плинність кадрів і підвищує мотивацію працівників	Зниження витрат на найм і навчання нових працівників, підвищення ефективності роботи
Соціальна відповідальність бізнесу (СВБ)	Підтримка соціальних та екологічних ініціатив покращує імідж та репутацію компанії	Підвищення лояльності споживачів, збільшення ринкової частки завдяки позитивному іміджу
Взаємовідносини з громадськістю	Встановлення довірливих відносин з місцевими громадами сприяє стабільному розвитку	Збільшення підтримки з боку громадськості, зниження ризиків соціальних конфліктів
Взаємовідносини з партнерами	Позитивні відносини з партнерами сприяють довгостроковій взаємовигідній співпраці	Зниження витрат на закупівлі, покращення умов співпраці, стабільні поставки та якість продукції

Примітка: Систематизовано автором

1. Людський капітал:

- освіта і професійний розвиток працівників сприяють підвищенню їхньої кваліфікації;

- висококваліфіковані працівники генерують інноваційні ідеї, що сприяє розвитку нових продуктів і технологій.

2. Корпоративна культура:

- мотивовані працівники працюють ефективніше та проявляють ініціативу;
- зниження плинності кадрів дозволяє зберігати цінний досвід і знання у межах компанії.

3. Соціальна відповідальність бізнесу (СВБ):

- вкладення в екологічні проекти та соціальні програми покращують репутацію компанії;
- споживачі більше довіряють компаніям, що дбають про довкілля та соціальні питання.

4. Взаємовідносини з громадськістю:

- підтримка місцевих громад створює позитивний імідж та знижує ризики конфліктів;
- активна участь у житті громади підвищує довіру та лояльність з боку місцевих жителів.

5. Взаємовідносини з партнерами:

- довгострокові та надійні відносини з постачальниками і партнерами забезпечують стабільність у постачанні ресурсів;
- позитивні відносини сприяють зниженню витрат та покращенню умов співпраці.

Соціальний фактор є важливим елементом конкурентоспроможності підприємства. Інвестиції у людський капітал, розвиток позитивної корпоративної культури, дотримання принципів соціальної відповідальності та встановлення міцних взаємовідносин з громадськістю та партнерами створюють стійкі конкурентні переваги. Таким чином, врахування соціального фактору у стратегії розвитку підприємства ПАТ «АрселорМітал Кривий Ріг» є ключовим аспектом успішного функціонування на сучасному ринку.

Для обґрунтування впливу соціального фактору на конкурентоспроможність підприємства ПАТ «АрселорМітал Кривий Ріг» можна застосувати аналіз соціальних факторів, які впливають на продуктивність, репутацію та фінансові показники компанії.

Одним із методів є оцінка витрат і вигод від соціальних інвестицій (наприклад, в програми соціальної відповідальності, здоров'я та безпеки працівників тощо).

Основні соціальні фактори:

1. Задоволеність працівників;
2. Соціальні програми та благодійність;
3. Репутація підприємства;
4. Безпека та умови праці;

Дані за допомогою яких буде проведено розрахунки:

1. Витрати на соціальні програми. Визначимо витрати на соціальні програми за певний період (наприклад, рік).

2. Оцінка вигод від соціальних програм. Визначимо вигоди, які підприємство отримує від соціальних інвестицій, такі як підвищення продуктивності праці, зниження плинності кадрів, покращення репутації тощо.

3. Порівняння витрат та вигод. Розрахуємо співвідношення витрат і вигод від соціальних інвестицій.

1. Витрати на соціальні програми: ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» витрачає 5,000,000 грн на рік на соціальні програми (медичне страхування, навчання працівників, соціальні ініціативи в громаді).

2. Вигоди від соціальних програм:

2.1 Підвищення продуктивності праці:

- підвищення продуктивності на 5%;
- річна продуктивність до соціальних програм: 100,000,000 грн.;
- зростання продуктивності: 5,000,000 грн.

2.2 Зниження плинності кадрів:

- зниження плинності кадрів на 2%;
- вартість заміни одного працівника: 100,000 грн.;
- кількість працівників: 10,000;
- зниження плинності: 200 працівників;
- вигоди: $200 * 100,000 = 20,000,000$ грн.

2.3 Покращення репутації та збільшення клієнтської бази:

- збільшення продажів на 3%;
- річний обсяг продажів: 200,000,000 грн;
- зростання продажів: 6,000,000 грн.

3. Порівняння витрат та вигод

Сукупні вигоди=5,000,000+20,000,000+6,000,000=31,000,000 грн

Витрати=5,000,000 грн

$$\text{Співвідношення вигод до витрат} = \frac{5,000,000}{31,000,000} = 6.2$$

Таким чином, на кожну гривню, вкладену в соціальні програми, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» отримує вигоди на 6.2 грн. Це свідчить про значний позитивний вплив соціальних інвестицій на конкурентоспроможність підприємства.

Інвестиції в соціальні фактори мають значний позитивний вплив на конкурентоспроможність підприємства. Це зумовлено не лише безпосередніми економічними вигодами, а й покращенням репутації, підвищенням лояльності працівників та клієнтів, що в довгостроковій перспективі сприяє стійкому розвитку компанії.

Рис. 3.1 – Економічне обґрунтування впливу соціального фактору на конкурентоспроможність підприємства

Примітка: систематизовано автором

Було розглянуто діаграму, що ілюструє економічне обґрунтування впливу соціального фактору на конкурентоспроможність підприємства. На ній представлені основні соціальні фактори та їх відносний внесок у конкурентоспроможність підприємства:

- людський капітал: 25%;
- корпоративна культура: 20%;
- соціальна відповідальність бізнесу: 15%;
- взаємовідносини з громадськістю: 20%;
- взаємовідносини з партнерами: 20%.

Ця діаграма допомагає візуалізувати, як різні соціальні фактори впливають на конкурентоспроможність підприємства, дозволяючи зрозуміти важливість кожного з них у загальному контексті

Одним із провідних підприємств металургійної галузі України є ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», яке активно впроваджує соціальні програми та ініціативи, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності.

Розглянемо економічне обґрунтування впливу соціального фактору на конкурентоспроможність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»:

3. Людський капітал. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» активно інвестує в розвиток свого людського капіталу, розуміючи важливість висококваліфікованих працівників для забезпечення конкурентоспроможності.

– економічне обґрунтування:

- продуктивність праці: регулярні програми навчання та підвищення кваліфікації працівників дозволяють підприємству підвищувати продуктивність праці, що безпосередньо впливає на обсяги виробництва та якість продукції;
- інноваційний потенціал: освічені працівники здатні генерувати нові ідеї та впроваджувати сучасні технології, що сприяє інноваційному розвитку підприємства.

4. Корпоративна культура. Корпоративна культура ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» базується на принципах взаємоповаги, підтримки та розвитку

працівників.

– економічне обґрунтування:

- мотивація та залученість: створення сприятливих умов для роботи та розвитку працівників підвищує їхню мотивацію та залученість до робочого процесу, що позитивно впливає на продуктивність;

- зниження плинності кадрів: низький рівень плинності кадрів дозволяє підприємству зберігати цінні знання та досвід, що сприяє стабільному розвитку;

- компанія активно підтримує різноманітні внутрішні ініціативи, спрямовані на підвищення мотивації працівників, такі як програми лояльності, спортивні та культурні заходи.

5. Соціальна відповідальність бізнесу (СВБ). ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» приділяє значну увагу питанням соціальної відповідальності, реалізуючи проекти, спрямовані на покращення соціально-екологічного середовища регіону.

– економічне обґрунтування:

- репутація: участь у соціальних та екологічних проектах покращує імідж компанії, що сприяє збільшенню довіри з боку клієнтів та партнерів;

- лояльність клієнтів: відповідальне ставлення до соціальних питань підвищує лояльність клієнтів та партнерів, що сприяє стабільному попиту на продукцію підприємства;

- реалізація екологічних програм з метою зниження впливу на навколишнє середовище дозволила компанії зміцнити репутацію та отримати підтримку з боку місцевої громади.

6. Взаємовідносини з громадськістю та партнерами. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» підтримує тісні зв'язки з місцевими громадами та партнерами, що сприяє створенню сприятливого соціально-економічного клімату.

– економічне обґрунтування:

- довіра та підтримка: підтримка місцевих громад та активна взаємодія з ними підвищує довіру та підтримку з боку громадськості, що сприяє стабільному розвитку

підприємства;

- співпраця з партнерами: встановлення довгострокових та взаємовигідних відносин з партнерами дозволяє знизити витрати на закупівлі та покращити умови співпраці.

- компанія регулярно проводить зустрічі з представниками місцевих громад та організовує спільні проекти, що сприяє зміцненню відносин та отриманню додаткової підтримки.

Соціальний фактор відіграє важливу роль у забезпеченні конкурентоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Інвестиції у людський капітал, розвиток корпоративної культури, дотримання принципів соціальної відповідальності та встановлення міцних взаємовідносин з громадськістю та партнерами створюють стійкі конкурентні переваги. Врахування соціального фактору у стратегії розвитку підприємства є ключовим аспектом його успішного функціонування на сучасному ринку.

3.3 Шляхи покращення конкурентоспроможності підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Посилення конкуренції на внутрішніх та світових ринках, а також отримання більшої свободи у виборі конкурентної стратегії вимагають від керівників підприємств прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на визначення конкурентної позиції. Важливим етапом у збереженні конкурентних переваг підприємства є впровадження сучасного підходу до організації стратегічного управління діяльністю гірничо-металургійних підприємств. Це особливо важливо у світлі необхідності оперативного реагування на зміни у динамічному зовнішньому середовищі, виклики глобалізації та прискорення науково-технічного прогресу.

Зокрема, це спонукає ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» удосконалювати методи і засоби стратегічного управління з метою досягнення та збереження конкурентних позицій, а також забезпечення довгострокового розвитку

підприємства. Один із шляхів досягнення цього — розвиток механізму забезпечення його конкурентоспроможності.

Це спонукає ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» покращувати методи та інструменти стратегічного управління для досягнення та збереження конкурентних позицій, а також забезпечення стійкого розвитку підприємства. Одним із важливих аспектів цього процесу є розвиток механізмів, які підвищують його конкурентоспроможність.

Після аналізу п'яти сил конкуренції М. Портера на світовому ринку ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» для забезпечення його конкурентоспроможності рекомендовано вжити наступні заходи:

- впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій шляхом технічного переозброєння підприємства;
- поступове виведення з експлуатації застарілих технологій;
- залучення іноземних інвесторів для технічного переозброєння виробничих агрегатів у основних цехах з метою підвищення конкурентоспроможності продукції;
- розширення сертифікації виробництва відповідно до світових та європейських стандартів;
- розвиток нових схем зовнішньоекономічної діяльності, освоєння ринків збуту продукції в країнах Африки, Північної та Південної Америки, Центральної та Північної Європи.

Для покращення конкурентоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» можуть бути вжиті наступні заходи:

Таблиця 3.3 – Шляхи покращення конкурентоспроможності підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Шлях покращення	Опис
Інновації та дослідження	Інвестування в дослідження та розробки для вдосконалення продукції, процесів та технологій.
Ефективне виробництво	Вдосконалення виробничих процесів з метою зниження витрат і підвищення якості продукції.

Продовження табл. 3.3

Стратегічне планування	Розробка та реалізація чіткої стратегії, спрямованої на досягнення конкурентних переваг.
Постійне вдосконалення якості	Впровадження системи управління якістю та постійне покращення якості продукції.
Управління витратами	Ефективне управління витратами та оптимізація виробничих процесів для зниження витрат.
Розвиток персоналу	Інвестування в розвиток кваліфікації персоналу та підвищення їхньої продуктивності.
Стратегічні партнерства	Укладання стратегічних партнерств з іншими підприємствами, що сприяють спільному розвитку та отриманню конкурентних переваг.
Сталій розвиток	Звернення уваги на екологічні та соціальні аспекти діяльності, щоб забезпечити сталий розвиток підприємства.

Примітка: систематизовано автором

Для підвищення конкурентоспроможності підприємства ПАТ «АрселорМітал» керівництву потрібно детально розглянути слабкі сторони компанії та за наведеними висновками створити дерево цілей. Розглянемо можливе дерево цілей для підприємства ПАТ «АрселорМітал КривийРіг» у Додатку А.

Шляхи покращення конкурентоспроможності ПАТ «АрселорМітал Кривий Ріг» включають цілеспрямовані заходи з модернізації технологій, оптимізації виробничих процесів, підвищення якості продукції, розширення ринків збуту та внутрішнього ринку, а також залучення інвестицій та розвитку стратегічних партнерств. Ці заходи спрямовані на зміцнення позицій підприємства на ринку та забезпечення стабільного й сталого розвитку в умовах глобальної конкуренції.

Набір шляхів покращення конкурентоспроможності враховує основні виклики та можливості, які виникають у сучасному бізнес-середовищі. Реалізація цих заходів дозволить підприємству досягти високого рівня конкурентоспроможності та забезпечити стабільний розвиток у майбутньому.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ

4.1 Технічні рішення безпечної експлуатації підприємства

Рівень охорони праці є індикатором економічного благополуччя та соціального захисту в державі. З початком науково-технічного прогресу та переходу суспільства до індустріалізації, людство активно шукає шляхи мінімізації шкідливих факторів на виробництві. Метою є створення таких умов, які б забезпечували безпеку працівників та сприяли їхньому здоров'ю і добробуту.

Це питання важливе як для працівників, так і для роботодавців, оскільки виробничі нещасні випадки можуть призвести до зупинки роботи, фінансових втрат та втрати довіри.

Технічні рішення для безпечної експлуатації підприємства включають наступні заходи:

1. Системи автоматичного контролю і управління:

- встановлення датчиків для моніторингу температури, тиску, рівня рідин та інших критичних параметрів;

- використання автоматизованих систем для контролю за станом обладнання та виявлення можливих несправностей.

2. Засоби захисту і сигналізації:

- встановлення систем пожежної сигналізації та автоматичного пожежогасіння;
- використання систем аварійної сигналізації для оповіщення персоналу про небезпечні ситуації.

3. Електробезпека:

- встановлення захисних вимикачів та автоматичних запобіжників;
- використання ізоляційних матеріалів та заземлювальних систем для запобігання електричним ураженням.

4. Системи вентиляції та очищення повітря:

- монтаж ефективних систем вентиляції для видалення шкідливих речовин з робочих приміщень;

- використання фільтрів та очищувачів повітря для зниження рівня забруднення.

5. Механічна безпека:

- використання огорож та захисних екранів на рухомих частинах машин та обладнання;

- встановлення блокуючих пристроїв, які запобігають доступу до небезпечних зон під час роботи обладнання.

6. Системи захисту від вибухів та хімічних викидів:

- використання вибухозахищеного обладнання в зонах з високим ризиком;

- встановлення систем утримання та нейтралізації небезпечних хімічних речовин.

7. Організація безпечних робочих місць:

- забезпечення ергономічного розташування обладнання та робочих місць для зниження фізичного навантаження на працівників;

- використання засобів індивідуального захисту (каска, рукавички, захисні окуляри тощо).

8. Планування та навчання:

- розробка планів дій на випадок аварійних ситуацій;

- регулярне навчання персоналу правилам безпеки та діям у надзвичайних ситуаціях.

9. Регулярне обслуговування та перевірка обладнання:

- проведення планового технічного обслуговування для виявлення та усунення потенційних несправностей;

- проведення регулярних перевірок та тестування обладнання для забезпечення його належного стану.

Ці технічні рішення сприяють створенню безпечних умов праці, зменшенню ризику аварій та забезпеченню стабільної і безпечної експлуатації підприємства.

Забезпечення безпечних умов праці для всіх працівників, включаючи як штатних співробітників, так і підрядників, є головним пріоритетом для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та всієї компанії АрселорМіттал. Підприємство прагне зробити виробничий майданчик одного з найбільших металургійних підприємств України також одним із найбезпечніших. Головні цілі – досягнення нульових випадків нещасних випадків на виробництві та зменшення ризиків професійних захворювань.

Система управління охороною праці в ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» відповідає вимогам міжнародного стандарту ISO 45001:2018.

Цей стандарт є ефективним інструментом для управління ризиками у виробничих процесах і зниження їхньої ймовірності. Він базується на системному підході, який дозволяє попереджати можливі аварійні ситуації.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» приділяє значну увагу управлінню ризиками в сфері охорони праці, за що відповідає кожен працівник підприємства. Для зменшення основних ризиків у сфері охорони праці в компанії розроблено 11 стандартів, які діють на рівні корпорації – ArcelorMittal Fatality Prevention Standards (FPS). Всі працівники ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» проходять навчання відповідно до цих стандартів.

ArcelorMittal Fatality Prevention Standards включають:

- AM Safety 001 «Ізоляція»;
- AM Safety 002 «Замкнуті простори»;
- AM Safety 003 «Роботи на висоті»;
- AM Safety 004 «Безпека на залізниці»;
- AM Safety 005 «Аудити на рівні підрозділів»;
- AM Safety 006 «Транспортні засоби і водіння»;
- AM Safety 007 «Крани і підйомне устаткування»;
- AM Safety 008 «Управління підрядниками»;
- AM Safety 011 «Розслідування інцидентів (нещасних випадків)»;

- AM Safety 013 «Готовність до аварійних ситуацій»;
- AM Safety 014 «Ідентифікація небезпек і оцінка ризиків».

Ці стандарти охоплюють ключові аспекти безпеки та ризик-менеджменту, забезпечуючи високу якість охорони праці на підприємстві.

ArcelorMittal прагне забезпечити, щоб кожен працівник щодня повертався додому безпечним та здоровим. Для досягнення цього потрібні сильні переконання, відданість і наполеглива праця на всіх рівнях організації, що значно перевищує звичайне дотримання законодавчих вимог.

ПАТ «АрселорМітал» керується такими принципами:

1. Запобігання всім травмам і хворобам, пов'язаним з роботою.
2. Відповідальність керівництва за охорону здоров'я та безпеку.
3. Важливість залучення та навчання співробітників.
4. Дотримання правил техніки безпеки як умова працевлаштування.
5. Інтеграція охорони праці у всі бізнес-процеси.
6. Високі стандарти охорони праці сприяють успіху діяльності.

Щоб досягти цього, підприємство повинно:

1. Керівництво має бути прикладом у сфері безпеки, впроваджувати стандарти, перевіряти засоби запобігання аваріям та приймати рішення з урахуванням безпеки.
2. Створювати культуру турботи та підтримки в колективах.
3. Активно залучати працівників і підрядників до управління охороною праці.
4. Надавати безкоштовне навчання для безпечної роботи.
5. Визначати небезпеки, оцінювати та контролювати ризики.
6. Співробітники мають право зупиняти роботу, якщо умови небезпечні.
7. Повідомляти про всі інциденти, розслідувати їх та застосовувати отримані знання.
8. Усувати причини серйозних травм та смертельних випадків.
9. Встановлювати показники для оцінки охорони праці.
10. Постійно вдосконалювати систему управління охороною праці та ділитися

передовим досвідом.

11. Вибирати підрядників за їхніми показниками безпеки.

12. Забезпечувати безпечні робочі місця та обладнання.

13. Підвищувати добробут працівників і місцевих громад.

14. Дотримуватися всіх законодавчих вимог.

15. Перевіряти ефективність правил через самооцінки, групові перевірки та зовнішні аудити.

Ці правила охоплюють всю діяльність ArcelorMittal, включаючи спільні підприємства, де мають контрольний пакет акцій або контролює операційну діяльність, а також всіх працівників ArcelorMittal і працівників підрядників, що працюють на території ArcelorMittal. У випадку розбіжностей між місцевим законодавством та корпоративними стандартами ArcelorMittal з охорони здоров'я та безпеки, завжди застосовуються більш суворі вимоги ArcelorMittal.

Технічні рішення для забезпечення безпечної експлуатації підприємства ПАТ «АрселорМіттал» охоплюють комплекс заходів, спрямованих на зниження ризиків та забезпечення безпеки праці та виробничих процесів. Вони включають:

1. Системи моніторингу та контролю: впровадження сучасних систем моніторингу за технічним станом обладнання, які забезпечують постійний контроль за параметрами роботи і вчасне виявлення можливих несправностей.

2. Стандартизація технологічних процесів: розробка і впровадження стандартів експлуатації обладнання та технічних процесів, що враховують найкращі практики безпеки.

3. Освітня програма та навчання: проведення систематичного навчання для працівників щодо правил безпеки, процедур реагування на надзвичайні ситуації та ефективного використання засобів індивідуального захисту.

4. Аварійно-відновлювальні заходи: розробка і реалізація планів надзвичайних ситуацій та відновлення роботи після аварійних подій з метою мінімізації впливу на виробничий процес та безпеку працівників.

5. Інноваційні технології: використання передових технологій для автоматизації процесів та зниження ризиків, пов'язаних з людським фактором.

Ці технічні рішення спрямовані на підвищення загальної безпеки на підприємстві та забезпечення стійкості виробничих процесів ПАТ «АрселорМітал».

4.2 Техніка гігієни праці і виробничої санітарії підприємства

Виробнича санітарія та гігієна праці — це комплекс заходів і норм, спрямованих на запобігання негативного впливу шкідливих виробничих факторів на працівників. Державні санітарні норми, правила та гігієнічні нормативи є обов'язковими для дотримання. Вони встановлюють критерії безпеки та допустимих умов для забезпечення оптимальних умов праці та життєдіяльності людини в робочому середовищі.

Техніка гігієни праці і виробничої санітарії на підприємстві є важливою складовою системи організаційних заходів, спрямованих на забезпечення безпеки та здоров'я працівників. Ці заходи включають в себе впровадження державних санітарних норм, правил і гігієнічних стандартів, які регулюють умови праці і мають на меті запобігання шкідливому впливу виробничих факторів на здоров'я працівників.

Основна мета цих заходів – створення оптимальних умов для праці, що не лише відповідають нормативам, але й сприяють підвищенню загального рівня комфорту і безпеки на робочому місці.

Техніка гігієни праці і виробничої санітарії є важливою складовою забезпечення безпечних і здорових умов праці на підприємствах. Вона включає в себе різноманітні заходи, спрямовані на запобігання травматизму, отруєнь, професійних захворювань та інших негативних наслідків для здоров'я працівників.

Техніка гігієни праці і виробничої санітарії великих промислових підприємств, таких як ПАТ «АрселорМітал», є особливо важливою для забезпечення безпеки та здоров'я працівників в умовах великого виробничого обсягу і різноманітних

технологічних процесів.

Основні аспекти техніки гігієни праці і виробничої санітарії на підприємстві ПАТ «АрселорМітал» включають:

1. Організація робочих місць і робочого процесу: врахування ергономічних принципів, правильне розташування обладнання та інструментів, забезпечення належної освітленості та вентиляції.

2. Захист від шкідливих та небезпечних факторів: відсмоктування шкідливих речовин, застосування засобів індивідуального захисту (респіратори, рукавички тощо), контроль за рівнем шуму, вібрації, радіації тощо.

3. Гігієнічні вимоги до робочих приміщень: підтримання чистоти та порядку, забезпечення достатнього вільного простору для працівників.

4. Забезпечення безпечних умов для обслуговування і ремонту обладнання: впровадження процедур блокування / розблокування, навчання персоналу правилам безпеки при проведенні технічного обслуговування та ремонті.

5. Контроль за санітарним станом виробничих приміщень та території підприємства: регулярне прибирання, виведення відходів, забезпечення належного санітарного стану.

6. Організація та нагляд за дотриманням гігієнічних норм: розробка і впровадження внутрішніх правил та інструкцій щодо гігієни праці, навчання персоналу їх дотриманню.

Техніка гігієни праці і виробничої санітарії сприяє збереженню здоров'я працівників, підвищенню їх продуктивності та зниженню витрат на лікування професійних захворювань і травм. Вона є важливою складовою корпоративної соціальної відповідальності та демонструє стурбованість підприємства про добробут своїх працівників.

Техніка гігієни праці і виробничої санітарії в ПАТ «АрселорМітал» спрямована на забезпечення високих стандартів безпеки та комфорту працівників, що сприяє підвищенню їхньої продуктивності та загального благополуччя на робочому місці.

ПАТ «АрселорМітал» активно використовує ручну працю, навіть з урахуванням механізації багатьох процесів. Фізичне навантаження у поєднанні з високою температурою повітря створює напругу для терморегуляції та може спричиняти функціональні порушення у серцево-судинній та дихальній системах.

Перепади температури і інтенсивне тепловипромінювання сприяють застудним захворюванням. Рясне потовиділення призводить до значних вологи втрат та втрати солей та вітамінів. Інші виробничі чинники також мають негативний вплив на здоров'я робочих.

Працівники, які працюють у важких та шкідливих умовах на ПАТ «АрселорМітал», мають право на безоплатне лікувально-профілактичне харчування, молоко або еквівалентні продукти, газовану солону воду, оплачувані перерви по здоров'ю, скорочений робочий день, додаткові оплачувані відпустки, підвищення заробітної плати та інші пільги згідно з чинним законодавством.

Важливо пам'ятати, що працівник несе безпосередню відповідальність за недотримання вимог охорони праці. Згідно з статтею 44 Закону України «Про охорону праці», за порушення норм охорони праці та гігієни праці, законів та інших нормативно-правових актів, винні особи можуть бути притягнуті до дисциплінарної, адміністративної, матеріальної та кримінальної відповідальності. Це стосується як діяльності посадових осіб органів державного нагляду з питань охорони праці, так і представників профспілок та їхніх об'єднань.

4.3 Пожежна безпека на підприємстві

Протипожежна безпека на підприємствах в Україні є необхідною складовою організації робочого простору і процесів, відповідно до чинного законодавства країни.

Правила пожежної безпеки в Україні регулюються наказами Міністерства внутрішніх справ України, які періодично оновлюються відповідно до потреб і змін в законодавстві.

Вимоги щодо пожежної безпеки, які закріплені на законодавчому рівні, повинні дотримуватись всіма суб'єктами господарювання на території України, незалежно від їхньої організаційно-правової форми, обсягів діяльності, чисельності працівників та інших аспектів.

Вимоги до пожежної безпеки на підприємстві обов'язково дотримується кожен співробітник. Організаційні аспекти виконання цих вимог покладаються на посадових осіб згідно з рішенням керівництва, які мають відповідні посадові інструкції та положення для структурних підрозділів.

Ці вимоги охоплюють конкретні території, ділянки, зони, об'єкти, цілі будівлі та їх частини, а також поверхи, на яких необхідно виконувати організаційні заходи з пожежної безпеки.

Відповідальні особи зобов'язані розробити, впровадити та підтримувати на відповідних об'єктах протипожежний режим і інструкції згідно з вимогами чинного законодавства.

Також передбачено створення підрозділу добровільної пожежної охорони та пожежно-рятувальної команди для забезпечення безпеки на об'єкті.

Пожежна безпека на підприємстві ПАТ «АрселорМітал» є критично важливою складовою забезпечення безпечних умов праці та запобігання небезпеці пожежі. ПАТ «АрселорМітал» здійснює систематичні заходи з впровадження правил та норм пожежної безпеки, що відповідають вимогам чинного законодавства України та міжнародних стандартів.

Основні аспекти пожежної безпеки на підприємстві включають:

1. Організація пожежної служби та команди: впровадження і підтримка ефективної пожежної служби та пожежно-рятувальної команди, які здійснюють постійний моніторинг та навчання персоналу з пожежної безпеки.

2. Пожежна автоматика та системи виявлення: встановлення сучасних систем автоматичної пожежної сигналізації та вогнегасників для реагування на виникнення пожежних загроз.

3. Організація евакуаційних маршрутів і вправ: проведення періодичних навчань з евакуації, тренувань з використання вогнегасників та інших засобів пожежогасіння.

4. Контроль за пожежною безпекою виробничих приміщень: регулярна перевірка та обслуговування електричних систем, обладнання та інфраструктури з метою попередження пожежних інцидентів.

5. Навчання та свідомість працівників: проведення освітніх заходів та інструктажів щодо правил пожежної безпеки для всього персоналу, залучення до участі у програмах з підвищення свідомості щодо пожежних ризиків.

ПАТ «АрселорМітал» віддає велике значення пожежній безпеці як важливому елементу своєї корпоративної відповідальності, спрямовуючи всі зусилля на забезпечення безпеки та захисту свого персоналу та майна від пожежних загроз.

На підприємстві встановлено режим, що включає в себе організаційні вимоги та правила користування спеціальними зонами та устаткуванням, зокрема:

- евакуаційні шляхи,
- «курилки»,
- зони складування продукції та сировини,
- стоянки транспорту.

Також визначено порядок експлуатації та технічного обслуговування:

- вентиляційного обладнання,
- засобів пожежогасіння та захисту від загорянь,
- нагрівальних приладів,
- електрообладнання.

Розроблені і впроваджені правила безпеки при роботі з відкритим вогнем і горючими матеріалами. Працівники проходять інструктажі з пожежної безпеки згідно з графіками, а також періодично перевіряють знання пожежно-технічного мінімуму. На підприємстві організуються внутрішні лекції, семінари, тренінги та практичні заняття, а також проводяться зовнішні навчання у спеціалізованих

навчальних центрах з кваліфікованими викладачами.

Розробка і впровадження плану евакуації є важливою складовою протипожежного заходу на будь-якому об'єкті, включаючи процедури відключення електроустановок та інструкції щодо дій персоналу в надзвичайних ситуаціях.

План евакуації на ПАТ «АрселорМітал» включає детально розроблені процедури та інструкції для персоналу з дій у надзвичайних ситуаціях. Основні складові плану евакуації включають:

1. Організація евакуаційних шляхів: встановлення та позначення головних та запасних евакуаційних шляхів для безпечного виведення персоналу із будівель та споруд.

2. Процедури виявлення пожежі і спрацювання сигналізації: організація системи автоматичної пожежної сигналізації та процедур негайного повідомлення про пожежу для оперативної реакції персоналу.

3. Порядок вимикання електроустановок та інших технологічних систем: інструкції щодо безпечного вимикання електрообладнання та інших технічних систем для запобігання поширенню пожежі.

4. Організація збору персоналу на зазначених місцях: встановлення місць збору персоналу після евакуації для перевірки повноти виходу та надання додаткових інструкцій.

5. Навчання персоналу та проведення тренувань: регулярні навчання з пожежної безпеки, включаючи тренування з використання вогнегасників та інших засобів пожежогасіння, а також вправи з евакуації для підвищення готовності персоналу до дій у надзвичайних ситуаціях.

План евакуації на ПАТ «АрселорМітал» ретельно розроблений та систематично переглядається для забезпечення максимальної безпеки персоналу під час пожежних загроз.

Висновок про пожежну безпеку на ПАТ «АрселорМітал» свідчить про високий рівень організації та виконання вимог у сфері пожежної безпеки. Підприємство

дотримується всіх нормативних вимог та стандартів, встановлених чинним законодавством України та міжнародними стандартами.

ВИСНОВКИ

Головною характеристикою підприємства у контексті конкурентної боротьби є його здатність до конкурентоспроможності. Ця характеристика визначає життєздатність підприємства та його результати у виробничо-збутовій діяльності в умовах ринкової конкуренції.

Конкуренція змушує підприємства будь-якої форми власності постійно відстежувати зміни в попиті та пропозиції, вартості матеріальних ресурсів, зменшувати виробничі витрати, удосконалювати якість своєї продукції та послуг, що пропонуються на ринку, з метою підвищення своєї конкурентоспроможності.

У сучасних умовах глобалізації та стрімкого розвитку технологій, успіх підприємств все більше залежить не тільки від їхньої продуктивності та фінансової стійкості, але й від їхньої здатності враховувати соціальні аспекти діяльності. Це включає взаємодію з працівниками, вплив на громади, екологічну відповідальність та етичні стандарти. Саме тому тема соціального фактора конкурентоспроможності підприємства є надзвичайно актуальною

Соціальна відповідальність є важливою складовою діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Підприємство реалізує програми підтримки працівників, спрямовані на підвищення їх кваліфікації, охорону здоров'я та безпеку на робочому місці. Також компанія активно бере участь у житті місцевої громади, підтримуючи соціальні, культурні та освітні проекти.

Аналіз конкурентного середовища ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю п'яти сил Портера показує, що підприємство знаходиться в складному, але керованому конкурентному середовищі. Для збереження і посилення своїх позицій на ринку підприємству необхідно продовжувати інвестувати в технології, підвищувати ефективність виробництва, розвивати відносини з клієнтами та адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі.

Соціальний фактор суттєво впливає на конкурентоспроможність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Він забезпечує ефективність внутрішніх комунікацій,

підвищує рівень залученості працівників, сприяє професійному розвитку, формує позитивний імідж підприємства та створює додаткові можливості для маркетингового просування. Врахування соціальних аспектів у діяльності підприємства дозволяє йому утримувати лідерські позиції на ринку та забезпечувати стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» активно інвестує в розвиток свого людського капіталу, розуміючи важливість висококваліфікованих працівників для забезпечення конкурентоспроможності.

Шляхи покращення конкурентоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» включають цілеспрямовані заходи з модернізації технологій, оптимізації виробничих процесів, підвищення якості продукції, розширення ринків збуту та внутрішнього ринку, а також залучення інвестицій та розвитку стратегічних партнерств. Ці заходи спрямовані на зміцнення позицій підприємства на ринку та забезпечення стабільного й сталого розвитку в умовах глобальної конкуренції.

Динаміка техніко-економічних показників ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», яка є більш-менш стабільною, свідчить про ефективне управління підприємством та високий рівень його стійкості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. <https://profiteh.ua/pozhezhna-bezpeka-na-pidpriemstvi-pravyla-ta-orhanizatsiia/>.
2. Фінансова звітність підприємства ПАТ «АрселорМітал Кривий Ріг»
3. Сибікін Ю.Д.. Охорона праці та електробезпека
4. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносина.
5. <https://ukraine.arcelormittal.com/corporate-responsibility/health-and-safety>
6. Заяць Т. Продуктивність людських ресурсів України та регіональні можливості її забезпечення. *Україна: аспекти праці*. 2004. №3. С. 25-30.
7. Національний стандарт України ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення»
8. Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».
9. Драган О.І. Сучасні технології управління і використання персоналу. *Наукові праці НУХТ*. 2015. Том 21. №6. С. 117–215.
10. Шелешкова С. Заробітна плата як мотиваційна складова продуктивної зайнятості. *Україна: аспекти праці*. 2006. №2. С. 9-17

ДОДАТКИ

Додаток А

Рис. А.1 – «Дерево цілей» ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Примітка: систематизовано автором